

ТЕОРІЯ І МЕТОДИКА ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ

УДК 378.147:741.021]:611.91

DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.20734025>

Методичні підходи до викладання пластичної анатомії у процесі навчання академічного рисунку

Базильчук Леонід Володимирович,

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри образотворчого мистецтва та хореографії, Уманський національний університет, кафедра образотворчого мистецтва та хореографії, вул. Інститутська, 1, м. Умань, Черкаська область, 20300, Україна, <https://orcid.org/0000-0003-1582-753X>

Прийнято: 21.05.2026 | Опубліковано: 30.05.2026

***Анотація.** Сучасна мистецька освіта зазнає трансформації під впливом цифровізації, розвитку інтерактивних технологій та переорієнтації освітнього процесу на формування аналітичного й професійно орієнтованого художнього мислення. У цих умовах пластична анатомія набуває особливого значення як фундаментальна складова академічного рисунку, що забезпечує розвиток просторового, конструктивного та аналітичного сприйняття форми, а також формування навичок свідомого формотворення під час зображення людського тіла. Метою дослідження є обґрунтування сучасних методичних підходів до викладання пластичної анатомії у процесі навчання академічного рисунку та розроблення авторського підходу, орієнтованого на інтеграцію конструктивного рисунку, анатомічного аналізу й цифрових технологій. Методологічну основу дослідження становлять методи аналізу й синтезу наукових джерел, порівняльний аналіз сучасних методик викладання, систематизація методичних підходів, а також структурно-логічне*

моделювання авторського алгоритму навчання. У статті проаналізовано сучасні наукові підходи до викладання пластичної анатомії, інноваційні методики та цифрові технології, що використовуються у процесі навчання академічного рисунку. Визначено основні тенденції трансформації методики викладання пластичної анатомії у сучасній мистецькій освіті, серед яких переорієнтація навчання з копіювання натури на аналітичне формотворення, інтеграція цифрових технологій, індивідуалізація підготовки та міждисциплінарна взаємодія. В результаті дослідження сформовано авторський підхід до викладання пластичної анатомії, що базується на поетапному переході від візуально-аналітичного сприйняття форми до творчої інтерпретації людського тіла через інтеграцію академічного рисунка, пластичного аналізу та цифрових технологій. Запропоновано алгоритм реалізації методики, який охоплює етапи спостереження натури, конструктивної побудови форми, анатомічного моделювання, світлотіньового узагальнення та творчого синтезу. Встановлено, що інтеграція традиційних академічних методів із цифровими засобами візуалізації підвищує наочність навчального процесу, сприяє розвитку професійної візуальної культури та адаптує мистецьку підготовку до сучасних освітніх вимог.

Ключові слова: академічний рисунок, конструктивне формотворення, мистецька освіта, пластичний аналіз, просторове мислення.

Methodological approaches to teaching plastic anatomy in the process of academic drawing training

Bazylchuk Leonid,

Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor of the Department of Fine Arts and Choreography, Uman National University, Department of Fine Arts and Choreography, 1 Instytutaska St., Uman, Cherkasy region, 20300, Ukraine,

<https://orcid.org/0000-0003-1582-753X>

Abstract. *Modern art education is undergoing significant transformation under the influence of digitalization, the development of interactive technologies, and the reorientation of the educational process toward the formation of analytical and professionally oriented artistic thinking. In these conditions, plastic anatomy acquires particular importance as a fundamental component of academic drawing, ensuring the development of spatial, constructive, and analytical perception of form, as well as the formation of conscious form-making skills in the depiction of the human body. The purpose of the study is to substantiate modern methodological approaches to teaching plastic anatomy in the process of academic drawing training and to develop an authorial approach focused on the integration of constructive drawing, anatomical analysis, and digital technologies. The methodological basis of the study includes methods of analysis and synthesis of scientific sources, comparative analysis of modern teaching methods, systematization of methodological approaches, and structural-logical modeling of the author's teaching algorithm. The article analyzes contemporary scientific approaches to teaching plastic anatomy, innovative teaching methods, and digital technologies used in the process of academic drawing education. The main trends in the transformation of teaching methods of plastic anatomy in modern art education are identified, including the shift from copying nature to analytical form-making, the integration of digital technologies, the individualization of training, and interdisciplinary interaction. As a result of the study, an authorial approach to teaching plastic anatomy was developed, based on a step-by-step transition from visual-analytical perception of form to the creative interpretation of the human body through the integration of academic drawing, plastic analysis, and digital technologies. An algorithm for implementing the methodology was proposed, covering the stages of observing nature, constructive form building, anatomical modeling, tonal and light-shadow generalization, and creative synthesis. It was established that the integration of traditional academic methods with digital visualization tools increases the clarity of the educational process, contributes to the*

development of professional visual culture, and adapts artistic training to contemporary educational requirements.

Keywords: *academic drawing, constructive form-making, art education, plastic analysis, spatial thinking.*

Постановка проблеми. Розвиток сучасної мистецької освіти супроводжується активним упровадженням цифрових технологій, інтерактивних платформ і нових форматів художньої підготовки, що суттєво змінює традиційні підходи до викладання дисциплін образотворчого циклу. Водночас модернізація освітнього процесу часто супроводжується скороченням фундаментальної академічної підготовки, зокрема дисциплін, пов'язаних із вивченням пластичної анатомії та академічного рисунку, що негативно впливає на рівень конструктивного мислення, просторового сприйняття форми й професійної візуальної культури майбутніх художників, дизайнерів та архітекторів [1, с. 10].

У сучасній мистецько-педагогічній практиці дедалі частіше виникає суперечність між необхідністю збереження академічних принципів зображення людської форми та потребою адаптації навчального процесу до цифрового освітнього середовища. Традиційна система викладання пластичної анатомії орієнтована переважно на класичні методи академічного рисунку, тоді як сучасні студенти активно працюють із цифровими засобами візуалізації, мультимедійними платформами, 3D-моделюванням та інтерактивними технологіями [2, с. 150]. Проблема ускладнюється тим, що механічне копіювання натури без аналітичного осмислення конструкції людського тіла часто призводить до фрагментарного сприйняття форми та недостатнього рівня професійного формотворення. Саме тому актуалізується потреба у пошуку сучасних методичних підходів до викладання пластичної анатомії, які б поєднували академічні принципи рисунка, анатомічний аналіз і сучасні цифрові технології навчання. Актуальність дослідження зумовлена необхідністю

розроблення методичних підходів, спрямованих на формування цілісного художньо-аналітичного мислення студентів та адаптацію системи викладання пластичної анатомії до сучасних вимог мистецької освіти.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання трансформації викладання пластичної анатомії в умовах цифровізації мистецької та анатомічної освіти активно досліджується у сучасних наукових працях, де особлива увага приділяється інтеграції традиційних методів навчання з цифровими технологіями, мультимедійними платформами та інтерактивними засобами візуалізації. У дослідженні G. Graziani та ін. встановлено, що ефективність викладання анатомії суттєво підвищується за умови поєднання традиційних методів із virtual reality, augmented reality, QR-технологіями та цифровими системами візуалізації, що покращує засвоєння просторової анатомічної інформації та адаптує навчальний процес до сучасних освітніх потреб [3].

Напрямок інтеграції штучного інтелекту в анатомічну освіту розглядають S. Sirasanagandla та ін., які акцентують увагу на можливостях персоналізації навчання, розвитку інтерактивних освітніх середовищ та розширенні доступу до анатомічних матеріалів [4]. Водночас авторами підкреслюється необхідність подальшого дослідження педагогічної ефективності AI-технологій у формуванні просторового анатомічного мислення. Подібні висновки простежуються у праці A. Şişu та ін., де доведено доцільність інтегрованого використання традиційних методів, 3D-моделювання, virtual dissection та problem-based learning для розвитку просторового і клінічного мислення студентів [5].

Значна частина сучасних досліджень присвячена використанню творчих практик і рисунка як інструменту анатомічного навчання J. Philp та J. Smith встановлено, що застосування рисунка, моделювання та hands-on learning активізує залучення студентів до освітнього процесу, покращує просторове сприйняття форми та сприяє ефективнішому засвоєнню анатомічних знань через kinesthetic learning [6]. У дослідженні V. Weiss та ін. рисунок розглядається як

засіб активізації пізнавальної діяльності студентів, розвитку просторового мислення та поглибленого розуміння пластичної форми [7]. Аналогічний підхід представлений у роботі L. Lesconte та E. Jamet, де встановлено, що використання рисунка під час опрацювання мультимедійних анатомічних матеріалів покращує просторову організацію знань і навички самооцінювання студентів [8].

Окремий напрям досліджень пов'язаний із використанням 3D-візуалізації та augmented reality у процесі вивчення анатомії. R. Varmaki та ін. встановлено, що screen-based 3D visualization та augmented reality забезпечують вищий рівень навчального досвіду й покращують просторове сприйняття анатомічної форми порівняно з традиційними підручниками [9]. S. Fahrni та S. Sabatasso визначають перспективність 3D-моделювання, фотограмметрії та 3D-друку у викладанні анатомії, підкреслюючи їх позитивний вплив на мотивацію студентів, розвиток практичних навичок і просторового мислення. У контексті мистецької освіти важливими є дослідження, присвячені поєднанню пластичної анатомії та академічного рисунку [10]. Е. Красний встановлено, що систематичне й поетапне поєднання анатомічного аналізу з академічним рисунком забезпечує розвиток конструктивно-аналітичного мислення та формує навички свідомого зображення форми у майбутніх архітекторів і дизайнерів [11]. І. Гуржій та Д. Коршунов доводять, що поетапне опанування начерків і замальовок фігури людини сприяє розвитку просторового мислення, конструктивного бачення людського тіла та поглибленню знань із пластичної анатомії у процесі академічного рисунку [12]. Отже, сучасні дослідження підтверджують доцільність інтеграції анатомічного аналізу, академічного рисунку, творчих практик і цифрових технологій у систему мистецької підготовки, однак питання побудови цілісної методики викладання пластичної анатомії, адаптованої до сучасних умов цифровізації художньої освіти, потребує подальшого науково-методичного опрацювання.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми.

Незважаючи на значну кількість досліджень, присвячених цифровізації

анатомічної освіти, використанню мультимедійних технологій та розвитку практико-орієнтованих методик навчання, проблема інтеграції пластичної анатомії й академічного рисунку у цілісну методичну систему залишається недостатньо розробленою. Більшість сучасних праць зосереджена переважно на технологічних аспектах візуалізації анатомічних структур або на окремих методах художньої підготовки без формування єдиного алгоритму поєднання анатомічного аналізу, конструктивної побудови форми та цифрових засобів навчання. Потребують подальшого дослідження питання поетапної організації навчального процесу, адаптації цифрових технологій до специфіки академічного рисунку, а також формування професійної візуальної культури студентів у процесі вивчення пластичної анатомії. Недостатньо уваги приділено методичним моделям, які забезпечують не лише технічне відтворення форми, а розвиток свідомого формотворення, просторового мислення та творчої інтерпретації людського тіла в умовах сучасної мистецької освіти. Це зумовлює необхідність розроблення інтегрованого підходу до викладання пластичної анатомії, орієнтованого на поєднання традиційних академічних методів із сучасними цифровими технологіями.

Формулювання цілей статті. Метою дослідження є обґрунтування сучасних методичних підходів до викладання пластичної анатомії у процесі навчання академічного рисунку та розроблення авторського підходу, орієнтованого на інтеграцію анатомічного аналізу, конструктивного рисунка й цифрових технологій у систему професійної мистецької підготовки. Для досягнення поставленої мети визначено такі завдання дослідження: 1) проаналізувати сучасні наукові підходи та методики викладання пластичної анатомії у процесі навчання академічного рисунку; 2) дослідити особливості використання інноваційних і цифрових технологій у викладанні пластичної анатомії та визначити їхній вплив на формування професійних компетентностей студентів мистецьких спеціальностей; 3) розробити авторський методичний

підхід і алгоритм реалізації навчального процесу, спрямований на розвиток конструктивного, просторового та аналітичного мислення у процесі академічного рисунку.

Виклад основного матеріалу дослідження. Методика викладання пластичної анатомії у процесі навчання академічного рисунку ґрунтується на поєднанні теоретичного вивчення анатомічної будови людини та практичного аналізу натури. Важливого значення набуває послідовність вивчення конструкції тіла, анатомічних опорних точок, пластики руху та закономірностей зміни форми залежно від положення фігури у просторі. Це сприяє формуванню у студентів навичок професійного рисунка, точності побудови та розуміння пластичної виразності людського тіла [13]. Сучасна мистецька освіта характеризується трансформацією методичних підходів до викладання пластичної анатомії, що пов'язано з цифровізацією освітнього середовища та інтеграцією інноваційних технологій у навчальний процес. Традиційні академічні методи, засновані на роботі з натурою, анатомічними таблицями та конструктивними побудовами, доповнюються цифровими 3D-моделями, інтерактивними платформами, augmented reality та програмами візуалізації форми. Використання таких інструментів розширює можливості просторового аналізу та дозволяє поєднувати анатомічне вивчення форми з практикою академічного рисунку [14].

Трансформація методики викладання пластичної анатомії полягає не у заміні академічної школи цифровими технологіями, а у формуванні інтегрованого підходу до навчання. Поєднання класичних методів рисунка з цифровими засобами візуалізації сприяє підвищенню наочності навчального процесу, розвитку аналітичного сприйняття форми та адаптації професійної підготовки до сучасних вимог мистецької освіти [15]. Це актуалізує необхідність систематизації сучасних наукових підходів до викладання пластичної анатомії у процесі навчання академічного рисунку (табл. 1).

Таблиця 1

Сучасні наукові підходи до викладання пластичної анатомії у процесі навчання академічного рисунку

Методичний підхід	Сутність підходу	Інструменти та технології навчання	Значення для академічного рисунку
<i>Drawing-based learning [7]</i>	Використання рисунка як інструменту активного засвоєння анатомічної форми	Ручний рисунок, скетчинг, анатомічні ілюстрації	Формує конструктивне бачення та просторове мислення
<i>Embodiment-based multimedia learning [16]</i>	Поєднання рисунка та мультимедійної демонстрації побудови форми	Відеолекції, screencast-рисунок, мультимедійні технології	Підвищує ефективність цифрового навчання рисунку
<i>Learning-by-drawing approach [8]</i>	Активне опрацювання анатомічної інформації через рисунок	Анатомічний рисунок, мультимедійні матеріали, self-assessment	Розвиває аналітичне сприйняття та візуальне мислення
<i>Art-based anatomy learning [6]</i>	Засвоєння анатомії через творчі та практичні форми роботи	Рисунок, ліплення, моделювання, tactile learning	Поглиблює розуміння пластики людського тіла
<i>Аналітична методична структура навчального рисунка [17]</i>	Поєднання конструктивної побудови, анатомічного аналізу та світлотіні	Конструктивний рисунок, анатомічний аналіз, світлотіньове моделювання	Формує цілісну логіку побудови анатомічної форми
<i>Інтегрований аналітико-концептуальний підхід [15; 18]</i>	Поєднання академічного та концептуального підходів до зображення тілесності	Академічний рисунок, концептуальні практики, історико-культурний аналіз	Розширює традиційні методи академічного рисунку
<i>Поетапний алгоритмічний підхід [12]</i>	Послідовне опанування рисунка фігури людини через систему вправ	Начерки, замальовки, вправи на рух і пропорції	Формує навички зображення фігури людини
<i>Поетапно-аналітичний підхід [11]</i>	Поєднання пластичної анатомії та рисунка через ускладнення завдань	Натурні замальовки, рисунок гіпсових моделей	Розвиває конструктивний аналіз форми
<i>Поетапно-конструктивний підхід [13]</i>	Формування навичок рисунка через конструктивний аналіз форми	Натурний рисунок, анатомічний аналіз, світлотінь	Забезпечує свідоме зображення пластичної форми

<i>Методичний підхід</i>	Сутність підходу	Інструменти та технології навчання	Значення для академічного рисунку
<i>Інтегрований синергетичний підхід [2]</i>	Інтеграція пластичної анатомії та академічного рисунку у професійній підготовці	Академічний рисунок, цифрові засоби проектування	Формує цілісне художнє бачення та формоутворення

Джерело: побудовано за [2; 6-8; 11-13; 15-18].

Дані табл. 1 свідчать про суттєву трансформацію сучасної методики викладання пластичної анатомії у процесі навчання академічного рисунку. На відміну від традиційної академічної моделі, орієнтованої переважно на копіювання природи та репродуктивне засвоєння форми, сучасні підходи акцентують увагу на розвитку аналітичного, конструктивного й просторового мислення студентів. Важливого значення набуває поєднання рисунка з анатомічним аналізом, що забезпечує свідоме формотворення та цілісне сприйняття пластики людського тіла [6–8]. Сучасні методики характеризуються активним упровадженням *drawing-based learning*, *embodied learning* та практико-орієнтованих підходів, спрямованих на активізацію пізнавальної діяльності студентів і формування візуально-аналітичних навичок. Значна увага приділяється поетапній організації навчального процесу, у межах якої академічний рисунок розглядається як система взаємопов'язаних етапів – від візуального аналізу природи до конструктивної побудови, анатомічного моделювання та світлотіньового узагальнення форми [11; 13; 17].

Водночас методика викладання пластичної анатомії дедалі активніше інтегрує мультимедійні та цифрові технології, що розширює можливості візуалізації складних анатомічних структур і підвищує наочність навчального процесу. Використання *screencast-рисунка*, *digital drawing*, 3D-моделювання, *augmented reality* та інтерактивних платформ забезпечує поєднання академічних принципів рисунка із сучасними форматами мистецької підготовки [7; 16]. Важливою тенденцією є також міждисциплінарна інтеграція пластичної анатомії

з дизайном, скульптурою, цифровим мистецтвом і концептуальними художніми практиками. Такий підхід сприяє розвитку професійної візуальної культури, творчого мислення та адаптації академічної підготовки до сучасних вимог художньо-проектної діяльності [2; 15; 18]. В умовах цифровізації мистецької освіти особливого значення набуває використання інноваційних методик і цифрових технологій у викладанні пластичної анатомії, що зумовлює необхідність їх детальнішого аналізу (табл. 2).

Таблиця 2

Інноваційні методики та цифрові технології у викладанні пластичної анатомії

<i>Методика / технологія</i>	Характеристика методики	Освітній інструментарій	Доцільність використання у викладанні академічного рисунку
<i>AI-технології у викладанні анатомії</i>	Використання штучного інтелекту для персоналізації навчання та створення інтерактивного анатомічного освітнього середовища	AI-chatbots, генеративні моделі, VR-системи, інтерактивні анатомічні платформи, gamification	Доцільне для розвитку самостійної роботи студентів, цифрової візуалізації форми та інтеграції академічного рисунку з AI-середовищем
<i>Multimedia embodiment learning у відеолекціях</i>	Використання принципів embodied learning через демонстрацію процесу рисунка викладачем у цифровому середовищі	Відеолекції, screencast-рисунок, live drawing, мультимедійні платформи	Доцільне для демонстрації етапності академічного рисунку та формування навичок конструктивної побудови
<i>Virtual dissection та Anatomage technologies</i>	Використання цифрових систем віртуального препарування для інтерактивного дослідження анатомічної структури людини	Anatomage table, virtual dissection systems, цифрові анатомічні модулі	Доцільне для вивчення конструктивної логіки людського тіла та інтеграції анатомічних знань у практику рисунку
<i>QR-технології та mobile learning у викладанні анатомії</i>	Інтеграція мобільних технологій і QR-кодів для швидкого доступу до анатомічних матеріалів та інтерактивних ресурсів	Смартфони, планшети, QR-коди, мобільні анатомічні застосунки	Доцільне для організації самостійної роботи та підтримки практичних занять з академічного рисунку

Джерело: побудовано за [2; 6-8; 11-13; 15-18].

Як свідчать табличні дані, однією з найбільш перспективних тенденцій є використання AI-технологій, які забезпечують персоналізацію навчального процесу, адаптацію освітнього контенту до індивідуальних потреб студентів та інтеграцію цифрових засобів візуалізації у процес вивчення пластичної форми. Застосування AI-chatbots, генеративних моделей та VR-середовищ створює можливості для розвитку самостійної роботи студентів і розширення практики цифрового академічного рисунку.

Важливе місце у сучасній методиці займають multimedia embodiment learning-технології, засновані на демонстрації процесу побудови рисунка викладачем у цифровому середовищі. Використання screencast-рисунка, live drawing та відеолекцій підвищує наочність навчання, покращує розуміння етапності побудови форми та сприяє формуванню конструктивного мислення студентів. Такі технології є особливо ефективними у процесі пояснення складних анатомічних структур та алгоритмів побудови людської фігури. Суттєвий потенціал для розвитку просторового мислення мають virtual dissection та Anatomage technologies, які забезпечують інтерактивне вивчення анатомічної структури людини у цифровому форматі. Використання віртуального препарування дозволяє багаторазово аналізувати взаємозв'язок кісткової та м'язової систем, що підсилює розуміння конструктивної логіки людського тіла у процесі академічного рисунку. Водночас високий рівень технологічності таких систем супроводжується значними фінансовими витратами та частковою втратою тактильного досвіду роботи з формою.

Окремим напрямом цифровізації мистецької освіти є інтеграція QR-технологій та mobile learning, які забезпечують швидкий доступ до анатомічних матеріалів, цифрових моделей і навчальних ресурсів. Використання мобільних застосунків та QR-кодів підвищує гнучкість навчального процесу, розширює можливості самостійної роботи студентів і підтримує практичні заняття з академічного рисунку. Таким чином, сучасні інноваційні методики та цифрові

технології орієнтовані на підвищення інтерактивності, візуалізації та адаптивності навчального процесу. Водночас їх впровадження не замінює академічну основу рисунка, а трансформує методику викладання у напрямі поєднання традиційних і цифрових підходів. Це дозволяє виокремити основні тенденції трансформації методики викладання пластичної анатомії у процесі навчання академічного рисунку (табл. 3).

Таблиця 3

Тенденції трансформації методики викладання пластичної анатомії у процесі навчання академічного рисунку

Напрямок трансформації	Прояв у сучасних методиках	Основні освітні інструменти	Педагогічний ефект	Потенційні ризики / обмеження
<i>Перехід від копіювання до аналітичного формотворення</i>	Акцент на конструктивному аналізі форми, анатомічному обґрунтуванні рисунка та поетапності побудови	Конструктивний рисунок, анатомічний аналіз, алгоритмізація навчання, поетапні вправи	Формування аналітичного та просторового мислення, зменшення типових помилок у рисунку	Високі вимоги до методичної підготовки викладача
<i>Інтеграція цифрових технологій у художню освіту</i>	Використання 3D-модельовання, AR/VR, мультимедійних платформ та AI-засобів	3D visualization, AR/VR, AI-chatbots, digital anatomy platforms, GIF-анімації	Підвищення наочності, інтерактивності та доступності анатомічних знань	Залежність від технічного забезпечення та цифрової грамотності
<i>Посилення ролі embodied learning</i>	Навчання через активну тілесно-візуальну взаємодію та демонстрацію процесу побудови форми	Live drawing, screencast-рисунок, hands-on activities, ліплення, модельовання	Покращення сприйняття пластичної форми, зростання мотивації студентів	Обмеженість впливу на довготривале запам'ятовування
<i>Індивідуалізація мистецької підготовки</i>	Адаптація завдань відповідно до спеціалізації студентів	Диференційовані творчі завдання, спеціалізовані графічні та цифрові техніки	Формування професійно орієнтованих компетентностей	Складність уніфікації навчальних програм

<i>Напрямок трансформації</i>	Прояв у сучасних методиках	Основні освітні інструменти	Педагогічний ефект	Потенційні ризики / обмеження
<i>Міждисциплінарна інтеграція</i>	Поєднання пластичної анатомії з рисунком, живописом, дизайном, скульптурою та цифровим моделюванням	Комплексні творчі проекти, 3D-моделювання, концептуальні практики	Формування цілісного художнього мислення та професійної візуальної культури	Потреба в координації між дисциплінами
<i>Орієнтація на розвиток візуально-просторової компетентності</i>	Переорієнтація навчання з технічного копіювання на свідоме формоутворення	Натурний рисунок, начерки, пластичний аналіз, робота з динамічними позами	Розвиток здатності інтерпретувати форму та створювати художньо переконливі образи	Тривалість формування професійних навичок

Джерело: побудовано за [2; 6-8; 11-13; 15-18].

Наведена інформація свідчить про те, що сучасні методики поступово відходять від переважно репродуктивної моделі навчання, орієнтованої на механічне копіювання природи, та переходять до аналітичного формотворення, у межах якого основна увага приділяється конструктивному аналізу форми, анатомічному обґрунтуванню рисунка та усвідомленню закономірностей побудови людського тіла. Такий підхід сприяє розвитку просторового та аналітичного мислення студентів і формує здатність до свідомого професійного зображення пластичної форми. Однією з головних тенденцій сучасної мистецької освіти є інтеграція цифрових технологій у процес викладання пластичної анатомії. Використання 3D-візуалізації, AR/VR-технологій, інтерактивних платформ та AI-засобів суттєво підвищує рівень наочності навчання, забезпечує доступ до складних анатомічних моделей та розширює можливості індивідуальної роботи студентів.

Ефективність таких технологій значною мірою залежить від технічного забезпечення освітнього середовища та рівня цифрової компетентності

учасників навчального процесу. Суттєвого значення набуває посилення ролі embodied learning, що орієнтує навчання на активну тілесно-візуальну взаємодію з формою через live drawing, ліплення, моделювання та демонстрацію процесу побудови рисунка. Це дозволяє поглибити сприйняття пластики людського тіла та активізувати практичну складову навчання. Паралельно простежується тенденція до індивідуалізації мистецької підготовки, за якої навчальні завдання адаптуються відповідно до спеціалізації студентів, що особливо актуально для дизайнерів, архітекторів і художників різних напрямів. Важливою є міждисциплінарна інтеграція пластичної анатомії з академічним рисунком, живописом, скульптурою, дизайном та цифровим моделюванням. Такий підхід сприяє формуванню цілісного художнього мислення, розвитку професійної візуальної культури та здатності працювати у різних художньо-проектних середовищах.

При цьому сучасна мистецька освіта дедалі більше орієнтується на розвиток візуально-просторової компетентності, де ключового значення набуває не технічне копіювання форми, а її свідоме конструктивне та пластичне осмислення. Виявлені тенденції засвідчують необхідність формування інтегрованого методичного підходу, який би поєднував анатомічний аналіз, конструктивний рисунок, поетапність навчання та сучасні цифрові технології. У зв'язку з цим доцільним є розроблення авторського підходу до викладання пластичної анатомії у процесі навчання академічного рисунку, орієнтованого на формування професійної візуальної культури, аналітичного мислення та свідомого формотворення (табл. 4).

Запропонований авторський підхід до викладання пластичної анатомії ґрунтується на інтеграції конструктивного рисунка, анатомічного аналізу та сучасних цифрових технологій у єдину методичну систему навчання академічного рисунку.

Таблиця 4

Авторський підхід до викладання пластичної анатомії у процесі навчання академічного рисунку

Етап реалізації	Зміст навчальної діяльності	Методичний інструментарій	Очікуваний результат
<i>1. Візуально-аналітичне сприйняття форми</i>	Первинне спостереження за моделлю, визначення пропорцій, осей руху та загальної конструкції тіла	Аналіз натури, візуальні схеми, демонстрація викладача, цифрові референси	Формування навичок цілісного сприйняття форми та просторового мислення
<i>2. Конструктивна побудова</i>	Побудова узагальнених об'ємів і конструктивної структури людського тіла	Геометризація форми, конструктивний рисунок, анатомічні схеми	Розвиток конструктивного бачення та логіки формотворення
<i>3. Анатомічне моделювання</i>	Аналіз пластичної анатомії, взаємодії м'язових мас і характеру руху	Анатомічні таблиці, 3D-моделі, пластичний аналіз, начерки	Усвідомлення взаємозв'язку зовнішньої форми та внутрішньої конструкції
<i>4. Тонально-пластичне узагальнення</i>	Передача об'єму, освітлення та просторової взаємодії елементів форми	Світлотіньове моделювання, робота з тоном, цифрові та традиційні графічні техніки	Формування навичок цілісного пластичного зображення
<i>5. Інтерпретація та творчий синтез</i>	Інтеграція анатомічних знань у творчий процес і професійно орієнтовані завдання	Авторські композиції, концептуальні вправи, digital drawing, 3D-візуалізація	Формування професійного художнього мислення та індивідуальної візуальної мови

Джерело: побудовано автором

На відміну від традиційних моделей, орієнтованих переважно на копіювання натури, запропонована методика спрямована на формування свідомого формотворення, розвиток аналітичного мислення та поетапне засвоєння закономірностей побудови людського тіла. Структура авторського підходу реалізується через систему взаємопов'язаних етапів, що охоплюють візуально-аналітичне сприйняття форми, конструктивну побудову, анатомічне моделювання, тонально-пластичне узагальнення та творчий синтез – на рис. 1.

Рис. 1. Авторський алгоритм реалізації методики викладання пластичної анатомії у процесі навчання академічного рисунку

Джерело: побудовано автором

Запропонований алгоритм реалізації методики викладання пластичної анатомії відображає послідовний перехід від спостереження натури до формування професійного художнього мислення. Така логіка навчання забезпечує розвиток просторового, конструктивного та аналітичного мислення, а також формує здатність до свідомого формотворення у процесі академічного рисунку. Важливою особливістю алгоритму є інтеграція традиційних академічних методів із цифровими технологіями навчання. Поєднання конструктивного рисунку, анатомічного аналізу, 3D-візуалізації та digital drawing підвищує наочність освітнього процесу, розширює можливості вивчення пластичної форми та адаптує професійну підготовку до сучасних умов мистецької освіти.

Висновки. Пластична анатомія визначена як одна з ключових дисциплін професійної підготовки художників, дизайнерів та архітекторів, оскільки забезпечує розвиток просторового, конструктивного й аналітичного мислення у процесі навчання академічного рисунку. Ефективність її викладання залежить

від поєднання анатомічного аналізу форми, конструктивної побудови та практики академічного рисунку, що сприяє переходу від механічного копіювання натури до свідомого формотворення. Сучасні методики викладання пластичної анатомії характеризуються інтеграцією мультимедійних, інтерактивних і практико-орієнтованих технологій навчання. Використання 3D-візуалізації, AI-технологій, virtual dissection та mobile learning підвищує наочність навчального процесу, розширює можливості самостійної роботи студентів і сприяє розвитку візуально-просторової компетентності. Запропонований авторський підхід ґрунтується на поєднанні візуально-аналітичного сприйняття форми, конструктивного рисунку, анатомічного моделювання та цифрових технологій у єдиній методичній системі. Поетапна організація навчання забезпечує формування професійної візуальної культури, конструктивного мислення та здатності до творчої інтерпретації людської форми у процесі академічного рисунку. Перспективи подальших досліджень пов'язані з розробленням адаптивних цифрових методик викладання пластичної анатомії та інтеграцією AI- і VR-технологій у систему мистецької освіти.

Список використаних джерел

1. Афанасьєва Н. А., Титова Н. М. Розробка компетентнісного підходу до навчання анатомічної пластики майбутніх викладачів дизайну. *Український мистецтвознавчий дискурс*. 2025. № 3. С. 8–16. DOI: <https://doi.org/10.32782/uad.2025.3.1>.
2. Козік В. В. Синергія пластичної анатомії та академічного рисунку як база професійної підготовки дизайнерів. *Український мистецтвознавчий дискурс*. 2026. № 1. С. 148–153. DOI: <https://doi.org/10.32782/uad.2026.1.16>.
3. Graziani G. C., Bocchi M., Gouvêa-E-Silva L. F., Fornaziero C. C., Fernandes E. V. Technologies for Studying and Teaching Human Anatomy: Implications in Academic Education. *Medical Science Educator*. 2024. Vol. 34(5). P.

1203–1214. DOI: <https://doi.org/10.1007/s40670-024-02079-9>.

4. Sirasanagandla S. R., Rajendran S. S., Mogali S. R., Bouchareb Y., Shaffi N., Al-Rahbi A. From Cadavers to Neural Networks: A Narrative Review on Artificial Intelligence Tools in Anatomy Teaching. *Education Sciences*. 2025. Vol. 15(3). Article 283. DOI: <https://doi.org/10.3390/educsci15030283>.

5. Şişu A. M., Stoicescu E. R., Bolintineanu S. L., Faur A. C., Iacob R., Ghenciu D. M., Dănilă A.-I., Haţegan O. A. Blending Tradition and Innovation: Student Opinions on Modern Anatomy Education. *Education Sciences*. 2024. Vol. 14(11). Article 1150. DOI: <https://doi.org/10.3390/educsci14111150>.

6. Philp J., Smith J. The art and craft of anatomy. *Anatomical Sciences Education*. 2025. Vol. 18. P. 1349–1358. DOI: <https://doi.org/10.1002/ase.70020>.

7. Weiss V., Kinley V. et al. Enhancing Medical Education Through Drawing: A Pathway to Deeper Understanding and Retention. *Medical Research Archives*. 2025. Vol. 13(4). DOI: <https://doi.org/10.18103/mra.v13i4.6501>.

8. Leconte L., Jamet E. Does learning by drawing from a multimedia document improve knowledge and self-assessment in anatomical education? *Advances in Health Sciences Education*. 2026. DOI: <https://doi.org/10.1007/s10459-026-10530-2>.

9. Barmaki R. L., Kim K., Guo Z., Wang Q., Yu K., Pearlman R., Navab N. A Large-Scale Feasibility Study of Screen-based 3D Visualization and Augmented Reality Tools for Human Anatomy Education: *Exploring Gender Perspectives in Learning Experience*. arXiv. 2024. DOI: <https://doi.org/10.48550/arXiv.2307.14383>.

10. Fahrni S., Sabatasso S. 3D modelling in anatomy teaching: state of the art and pilot investigations for its application. *Translational Research in Anatomy*. 2025. Vol. 41. Article 100444. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.tria.2025.100444>.

11. Красний Е. Значення пластичної анатомії в системі художньої академічної підготовки майбутніх архітекторів та дизайнерів. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2025. Вип. 91. Т. 1. С. 302–306. DOI:

<https://doi.org/10.24919/2308-4863/91-1-41>.

12. Гуржій І., Коршунов Д. Алгоритм опанування начерків і замальовок фігури людини здобувачами вищої освіти мистецьких спеціальностей. *Естетика і етика педагогічної дії*. 2025. Вип. 31. С. 197–205. DOI: <https://doi.org/10.33989/2226-4051.2025.31.331621>.

13. Мозолюк О. М., Халайцан В. П., Сорокін М. О. Розвиток навичок академічного рисунку фігури людини у студентів художньо-мистецьких спеціальностей. *Педагогічна Академія: наукові записки*. 2026. № 28. URL: <https://doi.org/10.5281/zenodo.18988026> (дата звернення: 08.05.2026).

14. Афанасьєва Н. А., Титова Н. М. Формування професійних компетенцій викладачів дизайну через удосконалення методики навчання анатомічної пластики. *Педагогічна Академія: наукові записки*. 2025. № 20. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.16521032>.

15. Піскунов Є., Пітеніна В. Проблеми анатомічного студентського рисунка та шляхи їхнього вирішення в НАОМА. *Українська академія мистецтва*. 2024. Вип. 36. С. 154–160. DOI: <https://doi.org/10.32782/2411-3034-2024-36-16>.

16. Bertrand M. M., Besseyrias A., Gouzi F., Tricot A. Showing the drawing hand of the teacher in an anatomy video lecture-Effect on the student's learning, motivation, and cognitive load. *Anatomical Sciences Education*. 2026. Vol. 19(3). P. 430–439. DOI: <https://doi.org/10.1002/ase.70156>.

17. Магальяс В. Етапи навчального рисунка: методичні суперечності та аналітичні шляхи їхнього розв'язання. *Вісник Національної академії образотворчого мистецтва і архітектури*. 2025. № 4. С. 104–109. DOI: <https://doi.org/10.32782/naoma-bulletin-2025-4-13>.

18. Піскунов Є. О. Методи відображення тілесності у викладанні живопису в НАОМА. *Український мистецтвознавчий дискурс*. 2025. № 5. С. 137–141. DOI: <https://doi.org/10.32782/uad.2025.5.16>.